

METSÄMAA

Kyläkeskiviikko 16.4.2014

Suomen maatalousmuseo Sarka
Teppo Vihola

Metsämaa

- Kylä keskiajalta
- Kappeliseurakunta 1796 (kirkko 1777)-2000
- Kunta 1869-1976
- Isojaon jakokunta yhdessä Kallion ja Majanojan kanssa 1798 (Metsämaan tulevan kunnan pohjoisosa)

Metsämaan kylä

- Kylä Kojonjokivarressa "metsien kätköissä"
- Alueen nuorempaa asutusta, joka nousi Kojonjoen vartta pitkin alajuoksulta ja Metsämaan jälkeen oli jäljellä enää Korpi
- Nimet kuvaavat asutushistoriaa
- Mistään todellisesta metsäseudusta ei ole kysymys – ei Korpea ei metsää, mutta kuitenkin metsät ympäröivät kylää sekä itä- että länsipuolelta
 - Ei kovin vahvana vyöhykkeenä kuitenkaan

Kylä syntyy

- Asutus kohosi jokivartta ylöspäin
- Metsämaalla asutusta jo keskiajan lopulla (1300-1400-luvulla)
- Loimaalaisittain myöhään, valtakunnallisesti varhain
- Metsämaa muodosti kolmikyläisen jakokunnan yhdessä Kallion ja Majanojan kanssa

Asutus 1500-luvulla

- Metsämaan kylässä kaksi taloa, joiden veroluku oli 13½ äyriä
- 1540 Metsämaalla kolme taloa: Tuomola, Koppala ja Mattila
- Tuomolan isäntä Lars Medzäma, Lasse Asuja (Bydgar)
- Vuosisadan lopussa neljä taloa: edellisten lisäksi Mikkola

1600-luvun alkupuoli

- 1630-luvulla savimaata, hyvä mänty- ja kuusimetsä välttämättömään tarpeeseen, mylly välttämättömään jauhamiseen
- Metsämaan talot läänitettiin vuonna 1641 monien muiden talojen tavoin marsalkka ja valtaneuvos Arvid Wittenbergille osana Loimaan vapaaherrakuntaa – suku sammui hänen poikansa jälkeen (1679) ja vapaaherrakunta olisi joka tapauksessa palautunut kruunulle
- Kaikkiaan vapaaherrakunta käsitti 110 tilaa, joiden verot läänityksen haltija sai itselleen
- Läänitykset palautuivat kruunulle reduktiossa vuonna 1680

Asutus 1650

- 4 taloa – Mikoila (Mikkola), Tuomala (Tuomaala), Mattila ja Koppala
- Isännät: Henrik Mickelsson Mikoila, Henrik Sigfridsson Tuomala, Sigfrid Jacobsson Mattila ja Erik Bengtsson Koppala
- Talot verotuksellisesti samansuuruisia keskenään
- Vuosisadan lopulla taloluku ennallaan
- Mikkolan asujasuku vaihtui ja Koppalassa poika astui isän sijaan isännäksi

1600-luvun sotaväki

- Koppalassa eversti Rehbinderin rykmentin sotilas vuonna 1684
- Osansa saivat myös Mattila – korpraali Frijk henkirykmentistä ja hänen rahoitukseensa osallistui myös Mikkolan talo
- 1600-luvun lopulla Metsämaan talot olivat augmentteja eli aputiloja naapuruston rustholleille
 - Tuomola - Niinijoensuu ja Wälläri
 - Koppala - Majanojan
 - Mattila oli varuskirjurin ja everstiluutnantin palkkatiloja
 - Mikkola oli korpraali ja varusmestari Skönmanin palkkatila

Elämää 1600-luvulla

- Simo Sipinpoika Mattilan karjaa paimensi vain 8-vuotias poikanen
- Metsämaalaisten riesana usein tulvavedet
- 1664 sekä kevät- että syysviljat turmeli rankkasade ja raekuuro
- 1675 kevätiljasato menetettiin kokonaan
- Kylällä hyvät niityt (heinäsato 36 aamia/talo)
- 1 aami on vajaat 160 litraa joten 36 aamia on vajaat 6 kuutiota (ei paljon) mutta aikanaan Loimaalla parhaasta päästä

1700-luvun alussa hidasta kehitystä

- Vuosisadan alkupuolella toivuttiin isosta vihasta
- 1700-luvun puolivälissä edelleen samat neljä taloa kuin 1600-luvullaki
 - Ennucka I. Mattila
 - Coppala
 - Tuomola
 - Mikkola
- Väkiluku junnasi paikoillaan

Väkiluku alkaa kasvaa ja asutus tiivistyä

- 1700-luvun jälkipuoliskolla alkoi suuri muutos
- 1770-luvulle tultaessa Mattilan talo oli jakautunut kahdeksi, samoin Koppola ja Mikkola
- Tuomola ja Simola jatkoivat kokonaisina
- Rippikirjaan kirjattiin lisäksi omille sivuille itsellisiä, eli perheitä, joilla ei ollut maata viljeltäväksi ja jotka kävivät työssä taloissa
- Kylään syntyi jonkinasteinen tilattoman väestön ongelma
- Isojako tuli helpottamaan tilannetta

Isojako Metsämaalla

- Tapahtui jakokunnassa vuosina 1778-1801 ja Metsämaalla 1897-99
- Samaan jakokuntaan kuuluivat Kallion ja Majanojan kylät
- Maanmittarina Daniel Wirtzenius

Isojako

- Ennen isojakoa kylät omistivat maat
- Talot saivat osansa kylän maista käyttöönsä verolukujensa suhteessa
- Rajariidat koskivat kylien välisiä rajoja
- Isojaossa syntyi yksityinen talonpoikainen maanomistus
- Omat pellot, oma tontti, omat niityt ja omat metsät
- Rajat talojen välillä

Talojen tausta isojaon yhteydessä

- Alkuaan taloja 4:
 - Wähä-Tuomola ja Simola
 - Jaakola ja Koppala
 - Mattila ja Moisio
 - Ala- Ja Yli-Mikkola

Metsämaan talot isojaossa

- Jakavia kantataloja 8:
 - Mattila
 - Jaakkola
 - Mattila eli Moisio
 - Koppala
 - Ala-Mikkola
 - Wähä Tuomola
 - Simola
 - Yli-Mikkola

Kyläkartta ennen jakoa

Vanha Metsämaan kylä

- Kylällä laaja kylänaukea, joka jakautui umpiaitoihin
- Umpiaitoja viljeltiin kyläläisten voimin kolmivuoroviljelyssä, jossa kolmannes pelloista oli kesantona, kolmannes syysviljalla ja kolmannes suviviljalla
- Umpiaidat oli jaettu pitkiin sarkoihin talojen kesken, ja kukin talo sai verolukunsa mukaisesti peltoalaa
- Metsämaalla käytössä loimaalaisittain harvinaisempi "todellinen" sarkajako – yleisempi oli lohkojako, jossa lohkot olivat pienempiä ja niitä oli paljon enemmän
- Myös niityt oli jaettu taloille niiden veroluvun mukaisesti

Pellot

- Peltoja runsaasti ja niitä riitti taloille
- Pellot sijaitsivat ympäri ryhmäkylän

Niityt

- Niittyjä paljon ja kylällä oli kaikesti hyvät niityt
- Nimistä näkyy vanha viljelyskulttuuri: kasket ja kydöt

Kylän tontti

Tontti

- A = Mattila
- B = Jakola
- C = Mattila I. Moisio
- D = Koppala
- E = Ala-Mikkola
- F = Vähä-Tuomola
- G = Simola
- H = Ylimikkola

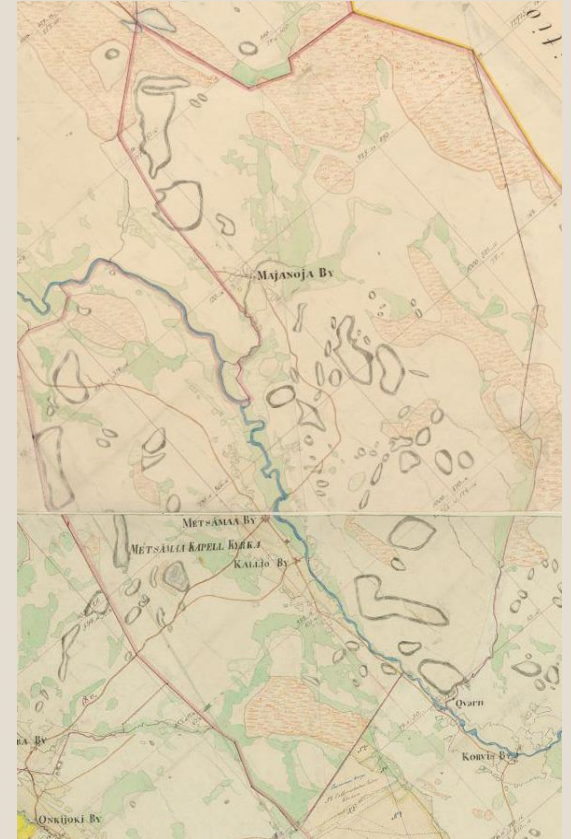
Ryhmäkylä

- Mattilan talo sijaitsi jo tällöin hiukkasen ryhmäkylän ulkopuolella
- Metsämaan ryhmäkylä tiivis
- Tiukka sosiaalinen kontrolli
- Kaikki tiesivät kaikkien asiat
- Talot muodostivat usein omat umpipihansa
- Taajama aikana, jolloin ei taajamia ollut
- Tulipalon vaara

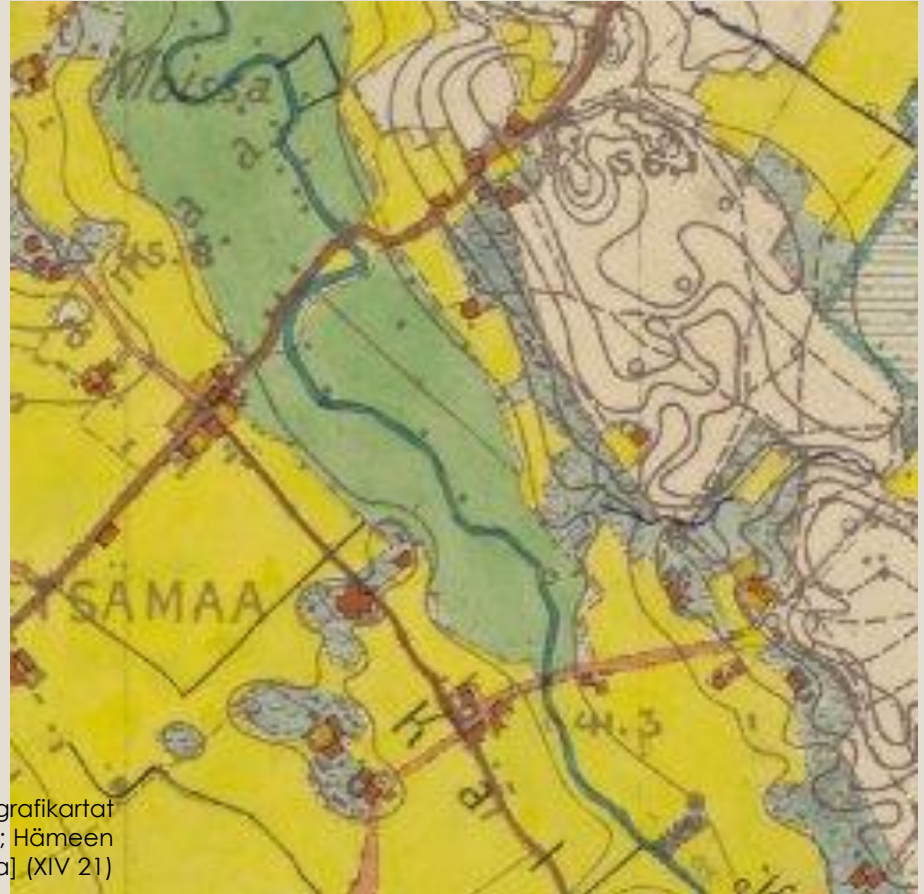
Isonjaon seurauksia

- Torpparilaitos syntyy lopullisesti
- Talot voivat antaa maitaan uuden torpan perustamiseksi
- Aiemmin torpan perustaminen oli kaikkien kyläläisten käsissä
- Korvasi talojen jakoja tai tarjosi itselliselle sosiaalisen nousun tien
- Torpat sijoittuivat ryhmäkylän ulkopuolelle kylän laitamille
- Vuosien 1804-13 rippikirjassa mainitaan ainakin 14 maatorppaa, joista kahta asutti käsityöläinen (seppä)
- Moisiolla neljä torppaa, muilla korkeintaan kaksi

Pitäjäntkartasto n.1850

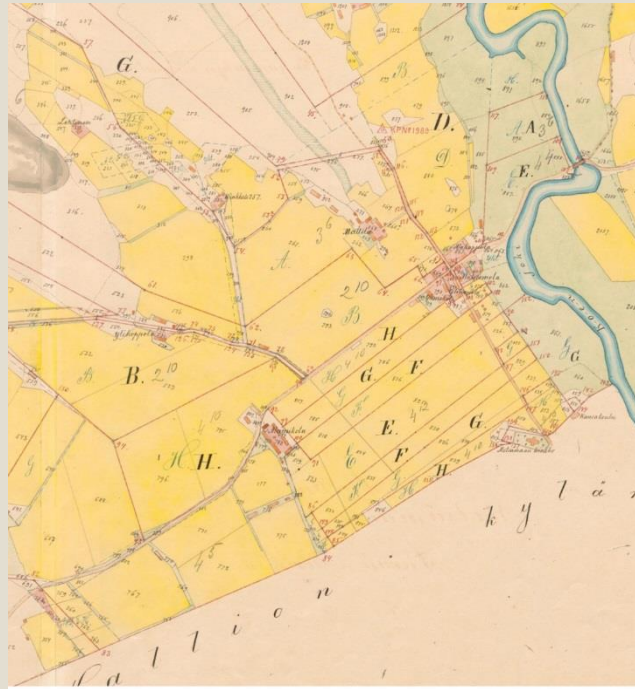

Topografinen kartta 1884

Karttakokoelmat, Topografikarttojen kokoelma, Venäläiset topografikartat
1:21 000, Turun ja Porin lääniä, Loimaan kihlakuntaa 81,332 km²; Hämeen
lääniä, Tammelan kihlakuntaa 39,853 km². 121,185 km². [Metsämaa] (XIV 21)

Isonjaon järjestely 1897

Isonjaon järjestely 1897

- Isojako jäi puutteelliseksi ja lohkoja edelleen liian paljon
- Jakoa täydennettiin 1897
- Kyläntontti oli vielä miltei ennallaan, mutta talot olivat vähentyneet
- Yli-Koppola, Ala-Mikkola, Mattila, Winkkeli, Moisio olivat löytäneet uuden sijainnin
- Runsas mökkiasutus teiden varsilla

Tontti 1800-luvun lopussa

Kylätontti 1898

- Paikalla ryhmäkylän tontilla edelleen Ylä- ja Ala-Tuomola, Ala-Koppola ja Yli-Mikkola
- Tontti edelleen hahmollaan
- Lukuisia umpipihoja
- Jokivarressa yhteismaa

Vuoden 1918 satoa

- Loimaalla riitaa elintarvikkeista vuonna 1917
- Viljaa oli, mutta sitä ei myyty rajahintoihin
- Elintarvikelakot
- Vesikosken paperitehtaan taistelu jo 21.11.1917
- Loimaa punaisten käsiin
- Metsämaallakin levotonta
- Kunnassa oli omat vallankumouskomitea, punakaarti ja suojeluskunta

Frans Henrik Heinonen

- Metsämaan poliisi, suojeluskuntalainen, vanhan väen käynyt sotilas
- Surmattiin 14.2.1918 (kidutettu)
- Syntynyt 26.4.1875
- Murhattiin epämääräisissä olosuhteissa
- Hauta kirkon vieressä
- Murhaaja tiedettiin, saatiin kiinni 14.8. ja teloitettiin heti

Punaisten tappiot

- Metsämaan kunnasta kaatui 4 punaista, 21 kuoli vankileirillä ja 10 teloitettiin
- Väkivaltaisuuksista ja tappioista seurasi kireä ja jännittynyt ilmapiiri, jota kesti vuosikymmeniä

Sodissa kaatuneet

- Koko Metsämaan kunnasta kaatui sodissa 58 henkeä
- Kylän osuuden selvittäminen vaatisi suurempaa paikallistuntemusta

Kylä sotien jälkeen

- Lapsia paljon ja elämä kiihkeää
- Hiljeneminen
- Pois muutto, kun maatalouden rakennemuutos eteni
- Jäljelle jäivät viljelminä vain suuret tilat
- Pientilat hyljättiin kokonaan tai muuttuivat asuntotiloiksi
- Matka keskustaan hiukkasen liian pitkä ja väkiluvun nopea aleneminen
- Kunnan olemassaolo päättyi 1976
- Osaksi Loimaan maalaiskuntaa ja sittemmin Loimaan kaupunkia
- Kaunis ja omaleimainen Loimaan osa

Lähteitä

- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia, osat I ja II
- Maanmittaushallituksen arkisto
- Kansallisarkiston digitaaliarkisto diginarc.fi